

הלכות שפת סימן רע"א

ביאורים ומוספים

סי' ד). אמנם, לענין הוצאת המת לרשות הרבים, צריך המשגיב לקמן (סי' שיא סי' י) את דעת הרמב"ם לחומרא.

ולגבי עשיית 'תולדה' שאין צורך לגופה, כתב המרכבת המשנה (פ"ז מהל' שבת ה"ב, ופי"ב ה"ב) שלכל הדעות פטור עליה מדאורייתא, שכל שלא עושה את המלאכה לצורך האב, אין היא נחשבת 'תולדה' ואין עליה שם מלאכה כלל. מאידך, האגלי טל (ד"ש סי' יז אות טג בהגיה) הוכיח שאין דילוק בין אב לתולדה לענין זה, וכן הוכיח הגרש"ז אויערבך (שרית מנחת שלמה ח"א סי' יב סי' א).

25) וכעין זה כתב בשע"צ לקמן (סי' שטז סי' סא) לענין ספק איסור נטילת נשמה, שיתכן שמה שנחשב כספק דאורייתא ואסור, אף על פי שהיא מלאכה שאינה צריכה לגופה (ובספק היה צריך לכאורה להיות מותר כשאר ספק דרבנן), טעם הדבר הוא משום שעיקרו מדאורייתא.

וכן לגבי עשיית מלאכה שאינה צריכה לגופה בבין השמשות, כתב לקמן (סי' שטז סי' א) שגם לסוחרים שמלאכה שאינה צריכה לגופה אינה אסורה אלא מדרכנן, מ"מ גזרו על כך בבין השמשות (אפילו לצורך מצוה או בשעת הרחוק). כיון שהוא חמור משאר שבותים.

[ביה"ל ד"ה החולת]

ד"ש לומר דהתם משום צדקה דנביס²⁶, מה שאין כן בעניננו בחולה (חידושי²⁷).
26) וכן לגבי קרן המונח במקום שעלול להזיק את הרבים, כתב השו"ע לקמן (סי' שח סי"ח) שמותר לטלטלו ברשות הרבים פחות פחות מארבע אמות, ובכרמלית אפילו ארבע אמות (והיינו עד שישלכנו למקום שאין הרבים דורסים שם, כמו שביאר המשגיב שם (סי' ע"ג)). וטעם הדבר, שכמקום הזיק לרבים לא גזרו רבנן איסור שבות.

ולגבי זכויות שנשברה במקום שעלולים שבריה להזיק, כגון על השולחן וכדו', כתב הרמ"א שם (סי' שמותר לפתוחם, וביאר המשגיב שם (סי' ע"ג) שלמרות שסתם בית אין הרבים מצויים בו, מ"מ איסור לטלטל מוקצה קל הוא, והתירוהו גם במקום היקף היחיד.

27) אמנם, לענין הפסת מורסא כדי להוציא ליחה, שכתב השו"ע לקמן (סי' שכח סי"ח) שמותר לעשות כן, כתב המשגיב שם (סי' צ) שכיון שמלאכה שאינה צריכה לגופה היא, התירו לעשות כן משום צער אף על פי שהוא צער של יחיד. (וראה במאירי (שבת כ"ט, ב) שכתב, ששונה כיבוי הנר שאינו מסיר את החולי בידים אלא שלפעמים גורם לכך, מהפסת מורסא שעל ידה מסיר את החולי, ועוד, שהנוק הבא מן הנר הדלוק אינו מבורר כל כך, ועוד, שאפשר להסיר את הנוק הבא מהאור באופנים אחרים, כגון על ידי העמדת מחיצה וכדו'. וראה בביה"ל לעיל (ד"ה מתר, במוסרי).) וכן כתב לקמן (סי' שכח סי' ק"ג) לגבי התנת חלב אשה על מי שאחזתו רוח רעה, וכן לקמן (סי' של סי' לב) לגבי אשה המצטערת מן החלב שיש לה, שמותר לה להוציאו בידיה כיון שאילו מלאכות שאין צריך לגופן הותרו במקום צער. וכן התיר לקמן (סי' שטז סי' ל"ז) לצוד פרעוש ולהשליכו, כדי שלא יתקצנו ויצטער מכך.

ובר הדולק בחדר שיש בו שלשה חולים שאין בהם סכנה, כתב הגרש"ז אויערבך (שרית מנחת שלמה ח"א סי' ז אות א ד"ה גם מבואר) שאם אי אפשר להוציא את הנר או את החולים מהחדר, מותר לכבותו, שהרי צער של רבים הוא.

סימן רע"א

דיני טלטול הנר בשפת

[משנ"ב סי' א]

שהיא דבר האסור בטלטול¹, ומגו דהתקצאי לבין השמשות² אהתקצאי לגלי יומא³ וכו', דתקומא לן בה לאסונא⁴.

1) ובטעם איסור טלטול השלהבת, כתב החו"א (א"ח סי' מא סי' טז) המשך במילואים עמוד 17

[משנ"ב סי' ג]

אסור לקפוח⁵ וכו', אפלו הכי אסור מדקרי סופרים⁶ וכו', אין צריך לכבוי בשביל עצמו⁷ וכו', וכן דקמיון בשאר מלאכות⁸ וכו', חייב עליה⁹ וכו', צד חייב לגלי עלמא¹⁰.

20) ולכבות את הנר בשינוי, דעת הגר"ח שיינברג (חידושי בתרא) שלכאורה יש להחרי, מאחר שנחשב הדבר כשבות דשבות שהותר לצורך חולה (וכפי שמוכח לקמן (סי' שמ סי' ג) שלענין האופנים שהותרה אמירה לנכרי מצד שבות דשבות, נחשבת עשיית מלאכה בשינוי כשבות). והוסף, שאכן כך היא משמעות לשון המשגיב לקמן (סי' שכח סי' נו), שכל השבותים הותרו על ידי שינוי לצורך חולה, אלא שיתכן ששבות של כיבוי לא הותר אף באופן זה, משום שהוא חמור יותר משאר שבותים (כמבואר להלן).

ולגבי דתור אמירה לנכרי לכבות את הנר לצורך מקצת חולי או מצוה, מחמת הטעם שהכיבוי הוא מלאכה שאינה צריכה לגופה והיא שבות דשבות, ראה מה שכתבנו בביה"ל לקמן (סי' שטז סי' יב) ד"ה לצוד. ולגבי אמירה לנכרי לעשות מלאכה דאורייתא בשינוי, ראה מה שכתבנו לקמן (סי' שז סי' יט).

ולדוציא את הנר מחוץ לחדר בשביל החולה שאין בו סכנה, דעת הגרש"ז אויערבך (ששי"כ פ"ג הע' כד ובח"ג ש"ב) שאם החולה מצטער מחמת הנר ורצה שישן, מותר לעשות כן, ויש להוציא את הנר בנחת, שלא יבא לידי כיבוי הנר הבערתו. (וראה בפמ"ג סי' רע"ח משב"ז סי' א ובסי' רע"ט סי' י, ובתהלה לדוד סי' רע"ט סי' יא).

21) אמנם לענין רחיצת יתוק במים ביום טוב כשמתחילו יש חיתול נקי שנשרה במים ומתכבס על ידי כך, כתב הביה"ל לקמן (סי' שב סי' ד"ה דלא) שיש להתיר לעשות מלאכה שאינה צריכה לגופה לצורך קטן, כיון שנחשב הוא כחולה שאין בו סכנה (אלא שיתכן שלא סמך על זה אלא בצירוף מה שכתב שם לעיל, שיש צדדים לומר שהדבר לא נחשב ככיבוס כלל, והגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה סי' שב סי' יט אות ג) חילק, שכיון שהמכניס את החיתול אינו מתכוין לכבסו, ואין זה אלא 'פסיק רישא' שיחבבס, יש להקל בדבר. וראה ששי"כ פ"ג הע' ס"ג). וכן מבואר ממה שכתב המשגיב לקמן (סי' שכח סי' ק"ג), שאף על פי שאסור להתניו חלב אשה על מי שאחזתו רוח רעה, מ"מ אם יש צער גדול בדבר מותר לעשות כן, כיון שהוא מלאכה שאינה צריכה לגופה. וראה דברות משה (שבת סי' כו הע' ע"ג) שחל לקבל בין צער סתם לצער גדול, וראה עוד מה שכתב המשגיב לקמן (סי' שטז סי' כז) לענין צידת נחש שאינו ממיט, שלסוברים שמלאכה שאינה צריכה לגופה אינה אסורה אלא מדברי סופרים, מותר לעשות כן משום ההיזק העלול להיגרם לכני אדם.

22) אכן, מכך שהבערה לצורך אור או חימום נחשבת מלאכה הצריכה לגופה, הוכיח הגרש"ז אויערבך (שרית מנחת שלמה ח"א סי' יב אות א) שאין צריך שתהיה תכלית המלאכה לאותו הצורך שהיה במשכן, שהרי ההבערה שהיתה במשכן נעדרה לבישול הסממנים, ולא לצורך אור או חימום.

23) וכן לענין מת שהסריח בבית, כתב לקמן (סי' שיא סי' י) שהוצאתו לרשות הרבים נחשבת מלאכה שאינה צריכה לגופה, שהרי אין המוציא צריך את המת ברח"י, ומטעם זה, המוציא אשה מהבית לרח"י מפני שאינו רוצה שתהיה בבית, דעת הגר"ח קרליץ (חוט שני ח"א קונטרס מלאכת מחשבת סוף אות ו) שמסתבר שנחשב הדבר כמלאכה שאינה צריכה לגופה (שאסורה רק מדרבנן לדעת הרבה פוסקים, אמנם לענין הלכה, ראה בהע' הבאה דעת המשגיב לגבי הוצאת מת מהבית).

24) הובאו השו"ע לקמן (סי' שטז סי"ח) לענין מלאכת צידה, וכן לקמן (סי' שלד סי"ז) לענין מלאכת כיבוי, אכן להלכה, כתב בביה"ל לקמן (סי' שמ סי' א ד"ה וחיב) שדעת השו"ע לפסוק כשאר הראשונים, שמלאכה שאינה צריכה לגופה אינה אסורה אלא מדרבנן, וכן פסק המשגיב לקמן (סי' שלד סי' פ"ד), וכן דא דעת החו"א (א"ח סי' נו

הלכות שבת סימן רעט

נט באר הגולה

רעט דיני טלטול הגר בשבת, ובו ז' סעיפים:

א שבת מיד וכי
 מאיר, ט"ו ר"א ש
 שם ונקב"ם פ"ק כה
 ב שם ונקב"ם פ"ק כה
 ונקב"ם פ"ק ד ג וכן
 מדברי
 ונקב"ם פ"ק כה
 ונדברי ונקב"ם
 בחלק ב ומדברי
 ה"ר"ש והגה"ש פ"ק ג רש"י ד פ"ק שם והגה"ש פ"ק ד שם

א *גר שהדליקו בו באותה שבת, (א) אף-על-פי שפכה, אסור (ב) לטלטלו. [בין (ב) מותר השמן שפגרו שהדליקו בו באותה שבת, אסור (ג) לטלטלו ולהסתפק ממנו באותה שבת: ב גר זה שאמרנו שאסור לטלטלו, (ד) אפילו לצורך גופו ולצורך מקומו אסור. יוניש מי שהתיר, ולא נראו דבריו: הגה ונלש אומרים, דמי שהוא (ה) איסטיגניס והגר (ו) מאיס עליו, מפר (ז) להוציא, דהני לדידה פ"ק של רצי.

באר היטב

(א) לטלטלו. ואם יש אימת א"י, מפר לטלטלו אחר שפכה, ש"ג. ורש"י משמע דקא במקום סנה, אבל שלא במקום סנה אסור, עמ"א:

משנה ברורה

והנהיגהו, ואין לו עצה להסתיר את האור, גם-כן מפר לכבות. וכתבו (ב) האחרונים, והוא הדין בשביל החולה שהוא ספק סנה גס-כן מפר לכבות. (ג) אבל בשביל חולה שאין בו סנה אסור לכבות⁽²⁰⁾ לכלי עלמא, ואפילו להפוסקים דסבירא להו דאין על כבור חייב חטאת משום דהוי מלאכה שאין צריה לגופה, אפ"ל הכי אסור מדברי סופרים⁽²¹⁾. ולכך נקראת מלאכה שאין צריך לגופה, שהרי אין צריך להקליח המלאכה, כי אין צריך לכבוי בשביל עצמו⁽²²⁾, אלא שהוא מכבה מפני א"י ענין, כגון פרי שישן החולה, או שהוא חס על השמן שפגרו שלא ידלק כלו עכשו, או שהוא חס על תרס הפר שלא יתקלקל מפני חוק הסתלקה, או שפכה צצים ודלקים מפני שחס עליהם, או שמכבה את הדלקה מפני שחס על ממונו, כל זה מקרי אינו צריך לגופו, שהרי אינו מכונן להקליח המלאכה עצמה. וכן דמיון בשאר מלאכות⁽²³⁾, כגון החופר גמא ואין צריך אלא לעפרה, שהמלאכה היא הגמא, וחייב בבית משום בונה ובשדה משום חודש, ובין דאין צריך לגמא הוי מלאכה שאין צריך לגופה. ואין לך כפי העירוי לגופו אלא כשהוא מכבה עצים כדי לעשות מהן פחמין, דחלא זה צריך לגוף המלאכה, שהרי אי אפשר לעשות פחמין אם לא שפכה, וכן כשהוא מכבה את הפתילה מפני שצריך להכבכה, שיהא נאמן פה האור יפה פשיטתו ונדליקה. וכל זה שכתבנו הוא לדעת הרבה פוסקים, והנקב"ם פוסק דמלאכה שאין צריך לגופה חייב עליה⁽²⁴⁾. ואפ"ל להפוסקים ה"ל, (ד) אסור כביה חמור משאר אסור דרבנן פ"ק ד"ש בו צד חייב לכלי עלמא⁽²⁵⁾:

א (א) אף-על-פי שפכה וכו'. והניו (ב) אפילו לא נשאר בו שמן

באר הגולה

בגמרא, ואס"פן הכא נמי נהירו בשביל החולה: ה"ש לומר דהתם כשאר צערא דרביס⁽²⁶⁾, פה שאין פן בענינו בחולה (יחידיל⁽²⁷⁾) נפמיג. ונראה פשוט דבענינו לאו דקא הכבית אסור, והוא הדין להשפיל אורה קטע גס-כן אסור בחולה שאין בו סנה, פ"ד דהתקצת האור הוא בכלל מכבה, וכלל בכמה מקומות: * מותר השמן שפגרו, ע"פ במשנה ברורה הפעם, משום דאסור להסתפק בכדי השקטות קשה דולק וכו'. ע"פ שם, והוא טהורין. ור"פ נה ב"ר של ש"ע ונחלב שפכה ביום טוב ודבשבת אסור בודאי פנה וכן ב"ר של ש"ע אף בטלטול, כשום מקצת מחמת אסור היה מותר להשתמש בהנותר א"י תשמיש, והא גס בעת שהיה דולק ה"ה מפר לקצרו כלמשה על י"ד דולק, לפי ד"צ ר"קא בסימן תק"ד סעיף ג פ"ג⁽²⁸⁾ [וע"פ שם מה שכתבנו על זה במשנה ברורה⁽²⁹⁾]. כ"י, בגמרא יש עוד טעם אחר לרבי שמעון, והואיל דהקצת בעת שהיה דולק למנוחה, וממילא לדין דקמא לן ברבי יהודה, אמרנו מ"ג דאתקצאי לבין השמשות אתקצאי לכלי יומא, אס"פן לפי זה הוא היין ב"ר של ש"ע ונחלב שהדלק לשם מצוה יום טוב וכו', אסור להשפיש בו שום פשטיש אחר ביום טוב, ואלא הקצת אלא למנוחה הדלקה ביום טוב⁽³⁰⁾, והוא הדין אם ב"ר נעשה משמן וכו', אסור לאכל הנותר אף ביום טוב⁽³¹⁾. כל זה מתבאר מדברי המגן אברהם ותוספתא שבת: * אפילו לצורך גופו וכו'. ע"פ במשנה ברורה כמה שכתבתי דאין חילוק וכו'. ואפ"ל לרצת הספר התרימה המוכא בסימן ש"ט סעיף ד לענין מניח אבן על-פי הסבית, דסבירא לה דכ"ס לא הוי אלא-אס"פן דעתו שישאר פן כל השבת, והוא הלא ה"ה ע"פ להבבות, אס"פן הלא לא נעשה המנוחה פ"ק ב"ס לר"ה, מ"ל מקום הכא צ"ע, והוא א"י בדעתו לסלק האסור מעל הכיס בשבת, ולכך לא נתבטל הכיס לגבה, מה שאין פן פנה שאין דעתו ללל לסלק אפילו על-י"ד אור-הה"ה גר מן המנוחה עד שפכה, ממילא נעשה המנוחה ב"ס לר"ה מתחלת השבת⁽³²⁾, והוא דאתקצאי וכו'. כן כ"ס בספר תוספתא שבת, הלא כ"ס. גם בפר"מ נד"ב במשכ"ס וכו'.

כלל, (ב) והטעם, דבין דבין השמשות היה אסור בטלטול, לפי שנעשה הגר והשמן והפתילה ב"ס לשלהבת שהוא דבר האסור בטלטול⁽³³⁾, ומגו דאתקצאי לבין השמשות⁽³⁴⁾ אתקצאי לכלי יומא⁽³⁵⁾, וזה הנקרא בגמרא מקצת מחמת אסור, דקמא לן בה לאסורא⁽³⁶⁾. אם יש אימת אינו יהידי עליו על-י"ד הגר וכמו שהיה בזמן האמוראים, שהיתה אמה אחת שהיו מקפידין ביום חגם על ישראל שפדליקין גר באותו היום, וכל פי האי גונא, מפר לטלטלו לא אחר שפכה [שלישי-גבורים, וכן הסכים בספר תוספתא שבת, והלא כמגן אברהם]. ומפר"מ נד"ב משמע שאם נרא שפכה (ג) או שאר הפסד ממון, לכלי עלמא שרי: (ב) מותר השמן שפגרו. והיא הדין מותר הגר העשוי מחלב וישנה (ד) שהדליקו בו באותה שבת וכו' [אחרונים]: (ג) לטלטלו ולהסתפק ממנו וכו'. והואיל דהקצת בחתלת פ"ק שבת, דהיניו שבבין השמשות פשה דולק ה"ה אסור להסתפק מפניו, דהסתפק משמן שפגרו חייב משום מכבה, וכדלעיל בר"ש סימן רסה, (ה) אתקצאי לכלי יומא שלא להסתפק ממנו אף אחר שפכה, וכ"ן שאסור להנות ממנו כל יום השבת מפילא אסור גס-כן לטלטלו, דאינו ראוי לכלום, ומלכ"ד זה, בטלטול גופא הקצת בבין השמשות, שנעשה הפל ב"ס להשלהבת, וכדלעיל בר"ש סימן א: (ד) אפילו לצורך וכו'. ולא דמי לשאר כלי שמלאכתו לאסור דמפר לטלטלו לצורך גופו ומקומו, וכמו דאימא בסימן שח סעיף ג, דהכא פ"ק דבבין השמשות ה"ה אסור לטלטלו אף לצורך גופו ומקומו, דה"ה ב"ס להשלהבת וכפ"ל, (ו) מגו דאתקצאי לבין השמשות לגברי אתקצאי לכלי יומא לגמרי. (ו) ואין חילוק בכל זה בין הגר שהדליקו בו השמן ובין המנוחה שהדליקו בה הנרות, דגם הוא נעשה ב"ס להנרות: (ה) איסטיגניס, וה"ה ב"ס דאין צורך דאף מי שאינו איסטיגניס, אם הוא אומר שמואס עליו, שרי לסלקו מעל השלחן, (ס) ומשמע ב"ס דלא הקל אלא ב"ר של תרס, שהוא מאיס בודאי, וכדלקמן בסעיף ה, (ט) והוא הדין של עץ, אבל של מתכת לא מאיס, ובד"ק ח"מ משמע דיש להחמיר באינו איסטיגניס, וכדעת הג"ה: (ו) מאיס עליו. הינו שאינו יכול לסבל שיהא מנת אפילו⁽³⁷⁾ לאחר שפכה או למחר ב"ס: (ז) להוציא. הינו, כשהוא מנח במקום ושיכחו שרי להוציא משם, אבל אם הוא מנח במקום אחר, גם האיסטיגניס אסור

שער הציוד

(ב) תוספתא שבת ופר"מ נד"ב: (ג) גמרא: (ד) ע"פ בחי"א ד"ס ב"ס ח"ס ח"ס ח"ס וכן בכמה מקומות, וע"פ זה העתקתי בבאר הלכה בשם הפר"מ נד"ב: (ה) דהאסור הוא גם על הגר גופא: (ו) כמגן אברהם רש"א: (ז) ונסים הפ"ק נד"ב ע"פ, ונראה שפגרו דאפילו באפן זה גס-כן אינו מתיר כל-כך מיקנא ד"ב דאמר: פדאי הוא ובי שמעון וכו', דמשמע דל"ב יהידי דאית לה מקצת מחמת אסור, וכה לקמן בסימן שלד סעיף ב סבירא לה לדעה ראשונה שם, וכן הסכימו האחרונים שם, דמקצת במקום פסידא אין אסור לטלטל: אף לפי מה שכתב המגן אברהם שם⁽³⁸⁾ דנראה במקום שהדבר הולך ומתשין שבווא ל"ד אסור דאורנ"קא אם לא נהירו בטלטול אבל אם לא בהול לא⁽³⁹⁾, אפשר ללשכ קצת: (ד) דאם לא הדליקו באותה שבת מקרי כלי שמלאכתו לאסור, ומפר לטלטלו לצורך גופו ומקומו, וכדלקמן בסימן שח במשנה ברורה סעיף קטן לד: (ה) מגן אברהם בשם הר"ן: (ו) בית-יוסף: (ז) אחרונים: (ח) מחי"ד השקל: (ט) פ"ק משמע בגמרא מ"ד ד"ל ע"פ נמי מאיס:

הלכות שבת בימן רעמ

(ג) (ח) והמחמיר לא הפסיד (מדרכי ריש בימה): ג' לטלטל גר על-ידי שנותנין עליו לחם בשבת.
 (ד) (ט) אסור. ואם נתן עליו (י) הלחם מפעוד יום, ייש מי שמתיר לטלטלו בשבת (ז) על-ידי לחם זה, ואין לסמך עליו: ד' (יא) אם התנה מערב-שבת על גר זה שישלטלנו משוככה, מתר לטלטלו אחר שפכה: הגה ויש אומרים דלא מהני תנאי, וכן נוהגין במדינות אלו. (יב) ודין התנאי, עין לקמן סימן (ס) תרלח (הג"א פסק סוטה ורי"ח ח"ב וכליבו). ונוהגין (יג) לטלטלו על-ידי אינו-יהודי, ואין בקוה משום אסור אמירה (ו) לאינו-יהודי, הואיל והמנהג כן (יד) הרי כאלו התנה עליו מתחלה ושרי, כן נראה לי: ה' "גר שהדליקו בשבת לחיה ולחולה, וקללה הציחה ונתרפא החולה, (טו) מתר (ו) (טז) לטלטלו אם פכה. (יז) והוא הדין למדליק בשבת (מ) (יח) בשוגג וקבה שמתר לטלטלו: ו' *גר שלא הדליקו בו באותה שבת, אפלו הוא של חרס דמאיס ואפלו הוא

ה הוא"ש שם פסק
 כא דשפח ודפני ורחם
 ו כל-בו בשם נכמי
 עורפי התריב"ש
 פתוקרו ו ה"נ
 פסקו סוטה ונוקדין
 על פי הירושלמי
 והרשב"א בחשוקה
 ח הירוש"א בחשוקה
 ט שבת מ"ד ויבני
 פא"ד י שם קניז
 ורבי שמעון

באור היטב

(ג) והמחמיר. ט"ס, וצ"ל והמקל לא הפסיד, ב"ח, ע"נ ט"ז. ונכסי אלהיו
 רבה קניס גורא הלשנה הפרוש' המחמיר לא הפסיד ממזנות ענג שבת. ע"ש:
 (ג) אסור. פ"ק דאתקצאי לכה"ש: (ז) ע"י לחם זה. דהני גור פסיס לך דר
 האסור ולהתר. כמ"ש סימן שי. וא"כ אפלו בשעה שהוא דולק היה מתר לטלטלו: ואין לסמך עליו, לפי שהשמן שבבר חשיב יתר עליו מן הלחם לפי שצריך
 לו, וא"כ בטל דבר ההתר נגר האסור של הבר והני פסיס לאסור לחור, וא"כ אפלו לאחר שפכה אסור: (ה) תרל"ח. ר"ל דשם נתבאר ששפחה קדם בה"ש,
 אבל הכא אינו יכול לומר איני בודל כל בה"ש דהא הוא דולק, ומש"ה לא מהני תנאי: (ו) לא"י. ונא"מ דבסימן רעו ס"ג מתיר לומר לא"י וכו', הינו
 דוקא לצורך גופו שרי משום דהא אי בעי ויקרא גרי קטלטל לה טלטול מן הציוד, אבל הכא מביי שאינו צושה אלא לצורך הבר שלא יגבגב ויה אסור אפלו
 בטלטול מן הציוד, כמ"ש סימן שיא, ויש בו אסור אמירה, מ"א. ואם אין שם א"י מתר לטלטל מן הציוד ע"י ישראל המצורה שהדליקו בה בשבת קשיש צריך
 למקומה, ט"ז בסימן שיא ס"ט. ע"ש: (י) לטלטלו. דאין מקצה לחצי שבת אא"כ היה מקצה בה"ש: (ב) בשוגג. דהיי' במויד שרי, דלא מקרי חסה בנתיים

שערי השוקה

[ז] ע"י לחם. ע"נ בה"ט. וע"נ בתפ"ש ח"א סימן קלו והרשב"ש סימן חז ובחוט
 המשקל בשבת הר"א אבן טוהא סימן ו' מ"ש כוה פשה דנים בעניו תנאי, וע"נ ב"ד
 אפרים מ"ש פנה. וע"נ בשו"ת הרי"ה ח"ב סימן כב:

באור הלכה

שי"ט סע"ה קטן א פסק נגדו, משום דלא דמי למינין אכן על-פי החכיה,
 דשם לרשת ספר התרופה דלא נעשה בסיס, אי בעי מנעו בבין-השמשות
 גופא ולא אתקצאי קלל, מה שאין פן פנה לא שרף זה. דהא צריך לו פולחן,
 דגר בשבת חובה, ומגו דאתקצאי בבין-השמשות וכו' (א"ח). וכל זה הצרכנו אפלו
 לענין גר של שניה וחלב, אבל בגר של שמן בודאי אתקצאי הבר להשמן
 בבין-השמשות לכלי עלמא, דהא לא שרף בו כלל ועוד אן, דהא אסור לצערו
 משום כבודו, קדושתו בסימן רעו ולא היה רבה ומאמר-טורדכי, וכן מוכח בנפרא
 מ"ד, דאפלו במנוחה דוקא דעומד ומצפה מתי יקצה השמן, פס"ק סב"א
 לה לרבי יהודה, דהקטן לן קותה, דאסור פל השבת, והינו אפלו לצורך גופו
 ומקומו, דאי לאו הכי אפלו רבוי שמעון אסור, וכמו שקבב באור הג"א:
 * גר שלא הדליקו בו באותה שבת וכו' מתר לטלטלו. ע"נ בשעת
 ברורה דדוקא לצורך גופו ומקומו, דלא צריך משאר כלי שמלאכתו לאסור.
 וכתב באלהי רבה דדוקא אם נשפפס בו פעם אחת, שהדליקו בו פעם אחת
 בחל או בשבת שעברה, הא אם לא הדליקו בו מעולם, רק יחד אותו
 להדליקה, הוא בכלל כלי שמלאכתו להתר צדיק, דהוקטו לאו מלמא

משנה ברורה

לטלטלו במקום לקום ולקום לכלי עלמא [אחרונים]: (ח) והמחמיר
 לא הפסיד. צריך לומר: (י) והמחמיר יחמיר, והמקל לא
 הפסיד: ג' (ט) אסור. הטעם, דהא מפל מקום כבוד אתקצאי
 בבין-השמשות, דצדיק לא היה בו או לחם, ומגו דאתקצאי בבין-
 השמשות וכו': (י) הלחם. הינו, (יא) אם הלחם הוא חשיב
 אצלו יותר מהשמן (יג), והוא הדין אם מניח שאר דבר חשוב, דאז
 אמרינן ביין דהגר נעשה פסיס לאסור דהוא השמן ולהתר,
 וההתר חשוב טפי, ורקף שרי (יא), כמו שכתוב סימן שי; ומכל מקום
 סיס המחבר שאין לסמך על זה, והטעם, דכיון דהמנוחה עקר
 עשייתה בשביל השלטה, לכן נעשית תמיד טפל ובסיס
 להשלטה ולא לחם ושאר דברים אחרים אף שהם חשובים
 יותר [מ"א]: ד' (יא) אם התנה וכו' (א"ח). משום דגר צשוי להקבות,
 משום הכי מהני פה תנאי, אבל בשאר פסיס לךבר האסור, אף
 לדעה ראשונה לא מהני תנאי להתנות בשיטפלק הדבר-אסור מן

הפסיס, שיהא מתר להשתמש [מ"א רש"א]. וע"נ לקמן בסימן תקיח בבאור הלכה (א"ח): (יב) ודין התנאי ע"נ לקמן וכו'. הינו לענין
 ששפחה קדם בין-השמשות, פמבאר שם, אבל הכא אינו יכול לומר אפלו לדעה ראשונה אינו בודל מהני כל בין-השמשות' כמ"ד
 הקס, דהא בין-השמשות הוא דולק ועל-פן אסור לטלטלו [מ"א]. ומדברי הג"א בבאורו, דכתב דסקרא הראשונה סב"א לה פגורכת
 הרי"ף שם בבדיקה דף ל, משמע לכאורה דמהני גם-פן באומר 'איני בודל', פדודע שיטת הרי"ף שם: (ג) לטלטלו על-ידי אינו-
 יהודי. הינו אפלו אם אינו צריך לו לצורך גופו ומקומו, רק שלא יגבגב או שלא יפסד [אחרונים]: (ד) הוי כאלו התנה. רוצה לומר,
 דלטלטלו על-ידי אינו-יהודי, מצדפינן לנה הדעה ראשונה דתנאי מהני. ואם העמיד עששית על השלמן ודצתו היה שידלק כל היום
 קלו [כמו יארצ"ט (נדומה) וקבה, דכנה לא שרף לומר הרי כאלו התנה, אפטר דאסור לטלטלו אף על-ידי אינו-יהודי [פמ"ג]: והינו
 דוקא כדי שלא יגבגב, אבל לצורך גופו ומקומו (יג) שרי על-ידי אינו-יהודי בכל גוניה: (טו) מתר וכו'. דאין מקצה לחצי שבת,
 דדוקא אם אתקצאי בין-השמשות שהוא בתחלת קניסת השבת, הוא דאמרינן דאתקצאי לכלי שבת אף לאחר שפכה, אבל לא בקוה
 (יג) שהדלק מערב-שבת לחיה (יד) וחולה שיש בו סכנה, שהיה מתר בתחלת השבת לטלטלו, לא אתקצאי לכלי שבת (א"ח) לאחר שנתרפא
 החולה אלא על זמן שהוא דולק בלבד, וכל-שפן אם הדלק בשבת גופא לצורך חיה וחולה, דלא היה דולק כלל בין-השמשות. בודאי
 לא אתקצאי לכלי יומא: (טז) לטלטלו אם פכה. הינו דדוקא לצורך גופו או מקומו, דלא עדיפא משאר כלי שמלאכתו לאסור
 [אחרונים]: (יז) והוא הדין וכו'. הכל משעם הפ"ל, דאין מקצה לחצי שבת, שאסור אף אחר שפכה: (יח) בשוגג. נקט בשוגג,

שער הציוד

(י) ב"ח ומגן-אבותם והב"א. וע"נ בהג"א דמשמע דלפי דעת הג"ה לאו כל אדם יכול לומר איסטיניס אני, אלא מי שדודע שהוא איסטיניס: (א"ח) פגך
 אברתם בשם הריב"ש ותוספת-שבת. ולמסקנא דריב"ש דהרי כאלו אהרי, אפטר דאפלו השמן חשוב יותר מתר לטלטל אחר שפכה. אף מבאר הג"א שרמו
 לך זה לא משמע דמשום תנאי אלא משום פסיס להתר ולאסור, ועל-פן בעי חשוב יותר: (ב) [אחרונים: (ג) פתבו הפרי-מגדים ושי"א, דאפלו הדלק
 מצרב-שבת לחיה וחולה גם-פן שרי לטלטל, ותמה על המגן-אבותם דמשמע מדבריו הפך זה. ולעניות דעתי דגם השגן-אבותם מודה לנה. וכמת הפגך
 אברתם דגם זה מקרי מקצה לחצי שבת הואיל ובתחלת השבת היה מתר לטלטל, וגם זה פנת הרשב"א להמציא היטב בדרכיו: (ד) פן פמב הפרי-מגדים,
 דאלו הדלק בשביל חולה שאין בו סכנה אסור לטלטל אף לאחר שפכה, ע"נ שם הטעם:

תרגום: 1 גר המדלק ביום השנה לפטירת הוריו.

הלכות שבת סימן רע"ט

ביאורים ומוספים

17) ובטעם ההיתר כתב לעיל (סי' רע"ט ס"ק לא) שכיון שמותר לישראל עצמו לטלטל את הדבר המוקצה על ידי טלטול מן הצד, לכן אף כשמטלטלו על ידי נכרי, אין בזה איסור. אמנם להתיר טלטול על ידי נכרי מחמה לצל, מחמת שמותר לישראל עצמו לטלטל את המוקצה לצורך זה על ידי טלטול בגופו, מבואר כאן שאין להתיר, וביאר הגרש"ז אויערבך (שש"כ פ"ל הע' טה) את הטעם בזה, שהוא משום שטלטול בגופו אינו נחשב כטלטול שמחמתו נתיר טלטול ממש על ידי נכרי.

אמנם, לטלטל כלי שמלאכתו לאיסור מחמה לצל על ידי נכרי, כתב לקמן (סי' שח ס"ק טו) שמותר, וביאר הגרש"ז אויערבך (שם), שהוא מפני שמותר לישראל עצמו לטלטל את הכלי לצורך גופו ומקומו [ועיי"ש שכתב ביאור נוסף].

[משנ"ב ס"ק טו]

לא אתקצאי לקלי שקבת¹⁸.

18) וכן נר שהדליק נכרי בביתו שלו בבין השמשות וכבה לאחר מכן, כתב בביה"ל לקמן (סי' שי ס"ב ד"ה בשל) שאינו עושה את המנורה לבסיס, כיון שבתחילת השבת לא הוקצתה, ומותר לישראל לטלטלה. והחזו"א כתב (או"ח סי' מד ס"ק יב), שלכאורה גם באופן זה נחשבת המנורה מוקצה, משום שבשעה שהנר דולק אכור לטלטלה, מפני שאינה ראויה לכלום או מפני שנעשית בסיס לשלחבת, ואם כן נאסרה המנורה בטלטול גם לאחר מכן.

[ביה"ל ד"ה אפל]

וקגו דאפקצאי לבין השמשות וכי¹⁹.

19) והחזו"א כתב (או"ח סי' מח ס"ק ח), שלמרות שהמנורה אינה בסיס אלא בשעה שהנר דולק בה ולא במשך כל השבת, מי"מ אסור לנער את הנר מהמנורה, ואף בשאין חשש כיבוי, שכיון שהמנורה מיוחדת ומיוחדת לנר, יש להחמיר יותר בדבר.

[משנ"ב ס"ק י]

הינן, אם הלחם הוא קשיב אצלו יותר מהשמן¹³ וכו', והקפ"ר קשוב טפי, ולקף שרי¹⁴.

13) אמנם, לעיל (סי' רע"ט ס"ק יח) כתב שצריך שהלחם יהיה חשוב יותר מן השלחבת.

14) ולענין כיצד נמדדת חשיבות ההיתר ביחס לאיסור, ראה מה שכתבנו לעיל (שם).

[משנ"ב ס"ק יא]

אם התנה וכי¹⁵, ועין לקמן בסימן תקיח בקאיר הלכה¹⁶.

15) ובאופן עשיית התנאי, כתב החזו"א (או"ח סי' מד ס"ק יג) שבדבר שראוי לאיזה שימוש בשבת ועומד לכך, די להתנות שאין הוא מקצוה מטלטול, ונכלל בזה היתר להשתמש בו בשבת, ואינו צריך להתנות כן בפירוש.

ולגבי נרות שאין בהם שימוש לצורך גופן, כגון נרות שבזמנינו, צידד החזו"א (שם) שאסורים הם בטלטול אפילו לצורך גופו ומקומו, אף אם לא הדליק בהם באותה שבת, וראה דברי המשנ"ב לקמן (סי' שח ס"ק לד) ובמה שכתבנו שם.

16) שם כתב (סי' ר"ה נוטלים), לגבי סוכה רעועה שנפלה ביום טוב, והתנה עליה מבעוד יום שיוכל להשתמש בעצים שלה, שדינה תלוי במחלוקת השו"ע והרמ"א כאן, שלדעת השו"ע מועיל התנאי, ולדעת הרמ"א אין התנאי מועיל. והחזו"א כתב (או"ח סי' מט ס"ק ד), שמועיל תנאי בסוכה רעועה, משום שיש לצרף את דעת הפוסקים הסוברים שקיימא לן כרבי שמעון במוקצה אף ביו"ט, ולשיטתם מותר גם בלא תנאי, ולכן אף אם נחמיר ביו"ט כרבי יהודה, מי"מ תנאי יועיל.

[משנ"ב ס"ק יז]

אכל לצרף גופו ומקומו שרי צלידי אינו יהודי ככל גנני¹⁷.

הלכות שבת סימן רעז

המשך מעמוד קודם

[שעה"צ ס"ק כ] והגרש"ז אויערבך (תשובה מכת"י, הובאה בשבת יצחק שם) כתב, שמסתבר שמגש העשירי לנרות אינו דומה למנורה, כיון שרגילים בשבת להניח עליו דבר חשוב של היתר, כגון סידור או גביע של כסף.

[שעה"צ ס"ק כ] וכן היה המנהג בבית החז"א (ארחות רבינו ח"א עמ' קיט).

הלכות שבת סימן רע"א

המשך מעמוד נט

את דעת שאר הפוסקים לגבי טלטולם, אכן, לגבי מכשירים חשמליים המופעלים על ידי סוללה, כגון שעון וכדו', דעת הגר"צ קרליץ (שם) שאינם מוקצה, כיון שאין זרם החשמל מתחבר למכשיר מבחוץ אלא המכשיר הסוללות בכלי אחד, ולכן נחשבים הם ככלי אחד ומותר לטלטלם.

ולגבי מטרה חשמלית, כגון פנס, כתב בשו"ת אגרות משה (אוי"ח ח"ה סי' כב אות לה) שלמרות שמעיקר הדין אין היא מוקצה (כשיטתו הנ"ל בשאר מכשירי חשמל), מי"מ אסור לטלטלה מפני שהיא דאי לנר, אמנם, לגבי נורת בקרה הדולקת על גבי מכשיר חשמלי, כגון מיחב, כתב שם (סי' כא אות ד) שאינה אוסרת את הכלי בטלטול, כיון שנטפלת היא לכלי. מאידך, הגרש"ז אויערבך (שם) נקט, שאין חילוק בין פנס חשמלי לשאר מכשירי חשמל, וצידד שמותר לטלטלו. [אכן, בספר מאורי אש (פ"ב ד"ה עמ' 78 אמנם זאת, וכמהדורה החדשה פ"ב ענף ג עמ' קיד) כתב הגרש"ז אויערבך, שאף אם מן הדין מותר לטלטל מנורה חשמלית, מי"מ למעשה אין לטלטלה, כיון שהדבר נראה כעובדין דחול גמור, ויש לחוש שיחשבו המון העם שהיתר הטלטול הוא מחמת שאין בה אש, ויבואו להדליקה בשבת].

2) וכשכבר נרות השבת באמצע בין השמשות, כתב הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' לד אות כז) שלמרות שלענין דין מוקצה צידד שאין דבר נעשה מוקצה לכל השבת אלא אם כן היה מוקצה במשך כל זמן בין השמשות [והובאו דבריו לקמן (סי' שט ס"ק יט)], מי"מ לענין נרות שבת, יתכן שהם נעשים מוקצה אף אם זרקו רק חלק מומן בין השמשות, וביאר, שבנרות הרי התחדש דין נוסף בשריע לעיל (סי' רסג ס"ד), שיש אומרים שאסור לטלטלם ולגעת בהם משעה שהודלקו, ולכן אף אם כבו באמצע בין השמשות, כבר הל עליהם איסור טלטול מוקצה בשעת הדלקתם, ושייך לומר בהם 'מיגו דאיתקצאי'.

3) אמנם, לגבי בהמה שנשחטה לצורך חולה בשבת, כתב השו"ע לקמן (סי' שיח סי"ב) שאין בה דין מוקצה, למרות שבבין השמשות לא נשחטה עדיין ולא היתה ראויה לאכילה, וביאר המשגיב שם (סי' ח), שלא הל עליה דין מוקצה משום שבבין השמשות לא רחאה בידים מלחשתמש בה, אלא רק לא היתה ראויה מצד עצמה, משאי"כ כבר שכשהדליק אותו בבין השמשות הרי דחאו בידים שלא להשתמש בו באותו זמן, ומיגו דאיתקצאי לבין השמשות איתקצאי לכל השבת. החזו"א ביאר (ארי"ח סי' מא ס"ק ד), שגם אינו עומד לשימוש בשעה שהוא דולק, ולכן כשהדליקו נעשה מוקצה, משאי"כ בהמה שעומדת לאכילה בכל עת, ורק מחמת האיסור לאכול ללא שחיטה אינה ראויה לאכילה בשבת, ולכן כשנסתלק האיסור מותרת היא באכילה.

4) וכן לגבי מתג חשמל, שבבין השמשות היה אסור להורידו או להעלותו מפני שבכך היה מדליק או מכבה, כתב הגרש"ז אויערבך (שכתב לישראל עמ' שג, ששי"כ פלג הע' קיד) שגם בשעה שנפסק הזרם אסור להורידו או להעלותו משום שהוא מוקצה, שהואיל ואיתקצאי לבין השמשות מחמת איסור מלאכה, איתקצאי לכל היום. וכן כתב בשו"ת מנחת

שכל עוד שהשלהבת דולקת, אין הדרך לטלטל את הנר מחשש פן תכבה, וכן מחמת שאינה עשויה להיטלטל כלל אלא להשתמש בה במקומה, ודבר שאינו עשוי להיטלטל כלל נחשב מוקצה אף אם נהנה ממנו בשבת. והקשה הגרש"ז אויערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"א סי' יד) על דבריו, שלפי זה נר הנמצא בתוך עששית, שאין חשש שיכבה בטלטולו, לא יחשב מוקצה אם יזיזה בדעתו ללכת עמו בשבת, והרי לא מצינו סוג מסוים של נרות שמותר בטלטול בשבת. ועוד העיר, שבימות החול בהרבה מקרים אין בני אדם נמנעים מטלטול הנר ממקום למקום כשהשלהבת דולקת, כגון על מנת להאיר במקומות החשוכים, וכפרט בשכבר אין לו צורך בנר במקום שבו הוא נמצא.

ולכן כתב הגרש"ז אויערבך (שם), ששלהבת נחשבת מוקצה משום שאינה כלי, וכן ביאר בשו"ת אגרות משה (אוי"ח ח"ג סי' נ). והוסיף הגרש"ז אויערבך (שם), שאף אין להחשיב את השלהבת כחלק מכלי מחמת שמשמשת יחד עם הנר, כיון שהאש נדונית כדבר בפני עצמו, הן מפני חשיבותה, והן מפני שמתחדשת כל רגע. וכשם הגרש"ז אויערבך הובא (ארחות שבת ח"ג בירורי הלכה סי' ב אות כא וח"ב פ"ט הע' רמא), שכוין שהשלהבת היא דבר השורף ומויק ואין השימוש בה נעשה אלא בהירות יתירה, לכן אף שהיא ראויה לשימוש של אור, מי"מ אין להחשיבה ככלי המוכן לשימוש, אמנם בדיט שמותר להשתמש בשלהבת עצמה לבישול וכדו', שימוש זה שהוא חשוב יותר, מחשיב את השלהבת לראויה לשימוש ומפקיע ממנה דין מוקצה.

ומכשירים חשמליים שיש בהם חוט להט שמתלבן ומתחמם, כגון תנור חימום, פלטה חשמלית או שמיכה חשמלית, כתב בשו"ת אגרות משה (שם) שאינם נחשבים מוקצה מחמת החוט הלהט, מפני שחוט זה נחשב ככלי, ששימושו הוא להתלהט, מה שאין כן שלהבת של נר, שאינה כלי [וראה מה שכתבנו לקמן (סי' שח ס"ק י), אם נחשבים ככלי שמלאכתו לאיסור]. והגרש"ז אויערבך (שם) ביאר, שבכלים אלו אין שלהבת העומדת בנפרד מן הנר והפתיחה, אלא החוט בלבד הוא שמתלהט, ואף הלהט שבו אינו מתחלף ומתחדש אלא קבוע תמיד, ועל כן יתכן שנחשב הוא ככלי. והוסיף, שיתכן שיהיה מותר לטלטלם אף לדעת החזו"א, מפני שאין חשש שתכבה בהם האש, ואף אין מקפידים עליהם שלא לטלטלם ממקום למקום, ורק באופן שהודלקו מכשירים אלו בשבת עצמה [על ידי שען שבת], יתכן שלדעת החזו"א נחשבים הם כמוקצה משום נגוד.

מאידך, דעת הגרש"ז אלישיב (שבת יצחק מוקצה פ"ד אות א ס"ק ד), שאיסור טלטול השלהבת לא נתבאר כל הצורך, ולכן יש לדון מכשירי חשמל אלו כשלהבת, ואסור לטלטלם משום מוקצה. וכן דעת הגר"ז קרליץ (חוט שני ח"ג פמ"ב ס"ק א אות ג), שכתב שיתכן שאף מכשירי חשמל שאין בהם חוט המתלהט, כגון מאוורר, נחשבים מוקצה כשלהבת, מחמת שמוכרחים הם להיות מוחזקים לזרם החשמל וטלטולם מוגבל, ודומים הם לשלהבת שאינה עשויה להיטלטל, כמבואר בחזו"א (שם) [וראה לקמן (סי' שח ס"ק י) שכתבנו

מילואים

הלכות שבת סימן רע"ט

המשך מעמוד קודם

והוא הדין אם הגר נעשה משמן וככה, אסור לאכל המותר אף ביום טוב⁽¹¹⁾.
(9) שם (ס"ק כג) כתב, שכמה אחרונים כתבו שבכונן להחמיר שלא לחתוך גר הדולק ביום טוב.

(10) ולהשתמש במותר השמן כדי להדליקו בחדר אחר, כתב הגרש"ז אויערבך (שש"כ ח"ג פ"ג הע"י קכט) שמותר, כמו שמותר לחזור ולהדליקו בחדר שבו הוא נמצא.

(11) ואף שהאכילה היא גם צורך יום טוב, ביאר הגרש"ז אויערבך (שם) שמ"מ אסור לאכול את השומן, כיון שדלק השומן בבין השמשות והיה אסור לאוכלו, נעשה הוא מוקצה לענין אכילה לכל היום כולו. והוסיף, שאם הדולק חזר ביום טוב עצמו לאחר בין השמשות, ולא נאסר משום מ"מ דאיתקציא, נראה שמותר לאכול את המותר ביום טוב.

[ביה"ל ד"ה אפלן]

נעשית המנוחה בסיס לסור מתחלת השבת⁽¹²⁾.

(12) ולענין שולחן שהנרות מתחיים עליו, והיה בדעתו ליטלם למחרת על ידי נכרי, כתב במשנ"ב לעיל (סי' רע"ז ס"ק יח) שהשולחן לא נעשה מוקצה לדעת ספר התרומה, והיקל דבריו במקום הפסד.

יצחק (ח"א סי' נח, ח"ב סי' קי אות ה, ח"ג סי' קלח אות א). וראה מה שכתבנו עוד לקמן (סי' שח ס"ק קנא).

[שעה"צ ס"ק ג]

אף לפי מה שכתב בגמ' אבן עזרא (ס"ט) וכו', אכל אם לא גדול לא⁽⁶⁾.

(5) ובמשנ"ב שם (ס"ק ז) כתב בפשיטות כדברי המג"א.

(6) ואם עבר וטלטל גר דולק כדי למנוע הפסד, כתב המשנ"ב שם (ס"ק עז) שצריך להתענות שלשה ימים (דהיינו בה"ב), כדי לכפר על חטאו.

[שעה"צ ס"ק ד]

במשנה ברורה סעיף קטן לד⁽⁷⁾.

(7) אכן, שם כתב שלדעת המור וקציעה אסור לטלטל גר לצורך גתו ומקומו, וראה מה שכתבנו שם.

[משנ"ב ס"ק ו]

הקנו שאינו יכול לסבל שיהא מנה אצל⁽⁸⁾.

(8) ובגדר מאוס בעיניו הנחשב בגרף של רע"י, ראה מה שכתבנו לקמן (סי' שח ס"ק קל).

[ביה"ל ד"ה מותר]

מה שכתבנו על זה במשנה ברורה⁽⁹⁾ וכו', אלא למצות הללכה ביום טוב⁽¹⁰⁾,

הלכות שבת סימן רע"ט רפ"א

המשך מעמוד ס

[משנ"ב ס"ק א]

מאחרין⁽¹⁾ וכו', משמע שגם בשבת מצוה למהר⁽²⁾.

(1) והטעם שנאחרים בשבת את קרבן התמיד, כתבו המהר"ל (הל' שבת אות לו) והב"ח, שהוא כדי שלא לבטל את שינת שחרית שיש בה עונג שבת.

(2) שכתב (בד"ה ובשבת), שכיון שבשבת הכל כבר מוכן מערב שבת, יפה להקדים לבוא בשחרית לבית הכנסת, כדי לקרוא קריאת שמע בתיקון.

[ביה"ל ד"ה מתח]

ולקנח אחריו כמפה דם בתולים, עין סימן שכ בגמ' אבן עזרא אות כד וכה⁽⁸⁾.
(8) שם (ס"ק כד) הביא שהרדב"ז הקל בצביעה דרך ליכלוך, וחלק עליו המג"א, וכתב שאין להקל. ובמשנ"ב שם (ס"ק נט) כתב, שיש מקילים כשמקנח דרך ליכלוך, ויש לסמוך עליהם במקום שאי אפשר להיזהר בה.

סימן רפ"א

שלא יכרע ב'ולף אַנְחָנוּ מוֹדִים'

הלכות שבת סימן רפ"א רפ"ב

המשך מעמוד 120

(5) והוצאת ספר התורה מארון הקודש, כתב הערוך השלחן (ס"א) שלא יוציאו השליח ציבור עצמו, אלא יבדוד לאחר שיוציאו וימטרנו לשליח ציבור, שבכך יש יותר כבוד לספר התורה, וכן כתב השערי אפרים (שער י בפתחי שערים ס"ב) בביאור דברי המטה משה.

(6) ולהניח את יד שמאל תחת יד ימין כדי לסייע בהחזקת ספר התורה, כתב השערי אפרים (שם) שמותר, ובפרט בספר תורה גדול וכבד.

והוסיף, שאף שלענין כוס של ברכת המזון כתבו המג"א (סי' קפג ס"ק ז) והט"ז שם (ס"ק ג) שיש להחמיר שלא לסייע ביד שמאל אלא לצורך, לענין ספר תורה אפשר להקל, כיון שבכוס של ברכה האיסור הוא מדין הגמ', מה שאין כן בספר תורה שאין איסור זה אלא מסברת האחרונים כדי להתנאות לפני ה' במצוות.

[שעה"צ ס"ק ב]

שְׁאָמַר מִיָּמִינוּ אֵשׁ דֵּת לְמוֹ⁽⁷⁾ וכו', מְנַן־אֲבָרְהָם סִיְי־קָטָן ח⁽⁸⁾.

(7) וטעם נוסף כתב במשנ"ב לעיל (סי' קלד ס"ק יד), שכן מבואר בפסוק "דימינו תחבקני".

(8) שכתב שם, שלפי הטעם המבואר בגמ' (ברכות סב, א) שאין לקנח

ואם לא אמרו בשעה שהוציאו את ספר התורה מהארון, כתב לעיל (סי' קלד ס"ק יג) שיכול לאומרו ער השעה שפורתים את ספר התורה לקרוא בו. ואם נמצא באמצע ב'ריך שמיה, וכבר התחילו הציבור לומר שמע ישראל, כתב הגר"ח קניבסקי (אשוי ישראל פליח דע' ד) שיפסיק ויאמר 'שמע ישראל' עם הציבור.

ואם מאריך באמירת 'יהוה רחום' בשני וחמישי, והציבור כבר התחילו לומר ב'ריך שמיה, כתב בספר יסוד תורת העבודה (שער ה פ"ח ד"ה בריך שמיה) שראוי להפסיק ולומר עם הציבור ב'ריך שמיה, ובמקום שאין ארון קודש, ורצוים להביא את ספר תורה קודם התפילה ולהניחו על הבימה עד שיקראו בו, כתב הגר"ח קניבסקי (אשוי ישראל תשובה עט בטק' הספר) שיש לומר ב'ריך שמיה' בשעה שמכניסים את הספר תורה לבית הכנסת.

(4) ואף על פי שאסור לאדם לשאול צרכיו בשבת, כתב בשו"ת רב פעלים (ח"ב סי' מח) שכיון שנתקן נוסח זה כתפילה ובקשה לכל אדם ובכל שבת ושבת, נעשה הדבר כנופש תפילה קבוע, ולפיכך מותר לאומרו בשבת, וכעין זה כתב בשו"ת תורה לשמה (סי' קג).

בגדר איסור בקשת צרכים בשבת, ראה מה שכתבנו לעיל סי' רסח ס"ק ב.

